

RomArchive

Romano Digitalno Arxivo
Digital Archive of the Roma
Digitales Archiv der Sinti und Roma

VOCILE ROMILOR

Prelegeri, lecturi, muzică și teatru cu ocazia lansării RomArchive – Arhiva Digitală Romă

**28 februarie 2019, 18:00
Teatrul Evreiesc de Stat**

**RomArchive, arhiva digitală romă, este disponibilă on-line din ianuarie 2019
la www.romarchive.eu!**

RomArchive este o arhivă digitală internațională a artei și culturii rome, o colecție în continuă creștere, alcătuită din materiale ce provin din toate domeniile artistice, completată cu documente istorice și texte academice. Prezentând istoria spusă de ei înșiși, RomArchive constituie o sursă de informații realizată profesionist în cooperarea dintre romi și neromi, accesibilă online pe plan internațional în trei limbi (engleză, germană și romani), contracarând, cu fapte, stereotipurile și ideile preconcepute. RomArchive face vizibile arta și cultura romilor și ilustrează contribuția acestora la istoria culturii europene.

Structurată în prezent în secțiuni dedicate dansului, filmului, literaturii, teatrului și dramaturgiei, artelor vizuale și în secțiuni tematice și interdisciplinare precum flamenco, politicile fotografiei, mișcarea pentru drepturi civile a comunității rome, persecutarea membrilor comunității rome sub regimul nazist, arhiva va evolua, reflectând eterogenitatea diverselor identități naționale și culturale rome. Evenimentul de lansare de la București, parte a unei serii mai ample de manifestări în întreaga Europă, se concentrează pe ultima secțiune menționată (intitulată "Vocile victimelor") și pe componenta muzicală a arhivei.

Inițiată și condusă de Franziska Sauerbrey și Isabel Raabe, RomArchive a fost creată și dezvoltată între anii 2015 și 2018 de un grup divers alcătuit din peste 150 de curatori, artiști, personalități din lumea universitară și activiști din 15 țări din Europa și din afara continentului, majoritatea lor romi. RomArchive este finanțată de Fundația Culturală a Republicii Federale Germania. Alți sponsori sunt Agenția Federală pentru Educație Civică și Ministerul Afacerilor Externe al Germaniei. Institutul Goethe sprijină RomArchive prin propriile sale evenimente, iar Deutsche Kinemathek – Muzeul de Film și Televiziune este partenerul de implementare tehnică. După lansarea sa în ianuarie 2019, coordonarea RomArchive va fi transferată Institutului European de Artă și Cultură a Romilor.

Lansarea RomArchive în București este realizată și cu sprijinul Fundației ERSTE și în colaborare cu Teatrul Evreiesc de Stat și cu Centrul Național de Cultură a Romilor – Romano Kher.

Program

18:00

Cuvânt de deschidere: **Mihai Neacșu**, Manager al Centrului Național de Cultură a Romilor – Romano Kher

PREZENTAREA ROMARCHIVE

Nicoleta Bițu, președinta Consiliului consultativ RomArchive, **Isabel Raabe** și **Franziska Sauerbrey**, fondatoare și directoare ale RomArchive

18:10 – 19:30

VOCILE VICTIMELOR

Secțiunea RomArchive intitulată “Vocile victimelor” este un proiect pilot, care spune pentru prima dată povestea genocidului comis împotriva minorității rome exclusiv din perspectiva victimelor. Proiectul se concentrează pe surse din perioada în care au avut lor persecuțiile sau perioada imediat postbelică. Sursele primare sunt reduse ca număr însă, dată fiind apropierea lor temporală de experiența persecuțiilor, ele dețin o intensitate și o claritate a suferințelor îndurate de mare impact chiar și în ziua de azi. “Vocile victimelor” constituie o mărturie puternică despre auto-afirmare în fața perspectivei exterminării. Mai multe detalii la www.romarchive.eu/en/voices-of-the-victims.

Introducere

Karola Fings, curator al secțiunii “Vocile Victimelor”, va prezenta demersul său curatorial și, într-un scurt interviu cu **Viorel Achim**, va aborda deportarea în Transnistria a romilor din România în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, consecințele acesteia și reprezentarea deportărilor după 1945.

Lecturi din “Vocile Victimelor”

“Vocile Victimelor” sunt extrase din scrisori, declarații ale martorilor și relatări făcute din perspectiva romilor. Actorii **Vera Linguraru**, **Nedjo Osman**, **Oana Rusu** și **Sorin Sandu** vor readuce la viață, în limbile română și romani, vocile celor persecutați sub regimul nazist din cauza originii lor – Romi, Sinti, Căldărari, Lalleri, Lovari, Manouches sau ca membri ai altor grupuri vorbitoare de romani. Între anii 1933 și 1945 sute de mii de persoane au fost stigmatizate pe motive rasiale, au fost victime ale violenței și uciși în Germania nazistă și în țările ocupate sau care au colaborat cu regimul nazist.

VOCILE HOLOCAUSTULUI

Etnomuzicologii de origine romă **Ioanida Costache** și **Petra Gelbart**, colaboratori la RomArchive, vor vorbi despre cântecele pe tema persecuțiilor, cu un accent special pe muzica legată de Holocaust, cu exemple perfonate live sau înregistrate ale acestui repertoriu intens și poetic.

Consultați secțiunea muzicală a RomArchive la www.romarchive.eu/en/music.

19:30-20:00 PAUZĂ

20:00

KALI TRAȘ (FRICA NEAGRĂ)

Un spectacol al Companiei de teatru Giuvlipen

Adaptată și regizată de Mihai Lukács, *Kali Traș* este o dramatizare liberă după romanul “Cu moartea-n ochi” de Valerică Stănescu și texte de Alexandru Sahia, Zaharia Stancu, Bronisława Wajs Papusza. *Kali Traș* spune povestea cutremurătoare a Holocaustului romilor sub regimul politic al lui Antonescu, poate cel mai brutal, important și ignorat capitol din istoria comunității rome.

Împreună cu o trupă romă de teatru ambulant ne întoarcem în anii '40, când viețile lor stau sub semnul amenințării cu deportarea în Transnistria.

Spectacolul face parte din proiectul „Teatrul rom nu e nomad: Memoria Transnistriei”, realizat de Compania de teatru Giuvlipen, denumită de Agenția Reuters “avangarda revoluției rome”. Realizat cu sprijinul AFCN, spectacolul a câștigat recent Premiul pentru Incluziune Socială și Dialog Intercultural la Gala Premiilor AFCN 2018. În ultimii ani, Giuvlipen a inițiat în România, o mișcare culturală romă inovatoare, reprezentând teatrul rom ca fiind contemporan, experimental și progresiv. Spectacolele Giuvlipen vorbesc, prin mecanisme comice, despre subiecte serioase ca rasismul structural sau inegalitatea de gen. “Crearea *Kali Traș* în colaborare cu un alt teatru de stat al minorităților – Teatrul Evreiesc de Stat”, spun membrii Giuvlipen, “reprezintă o excelentă ocazie de a arăta necesitatea creării unui Teatru de Stat Rom în România. Obiectivul nostru pe termen lung este să îmbogățim repertoriul teatrului rom contemporan, să creștem vizibilitatea producțiilor culturale rome și să conectăm teatrul rom cu publicul larg.”

Actrița Mihaela Drăgan: “*Kali Traș* (romani, Frica Neagră) este una dintre denumirile date de romi planului de exterminare etnică inițiat de regimul fascist din cel de al Doilea Război Mondial, un subiect aproape uitat în conștiința colectivă. României i-a luat prea multă vreme să accepte genocidul împotriva romilor, și de aceea sunt foarte puține reprezentări ale deportării romilor în Transnistria în artă și media, în cărțile de istorie sau în dezbaterea publică. Pentru *Kali Traș* a fost nevoie să folosim toate resursele noastre artistice, pasiunea, durerea și povara sufletească pentru a putea reda o istorie atât de întunecată. Scopul nostru nu e doar simpla documentare istorică; țintim spre un spectacol care să persiste în inimile și mințile publicului multă vreme după ce ei vor fi părăsit sala de teatru. Deși este dureros, dezgropăm istoria în căutarea răspunsurilor la nedreptățile lumii de azi.”

Distribuție: Zita Moldovan, Mihaela Drăgan, Claudiu Dumitru, Ninel Petrache, Mircea Dragoman

Autor & Regia: Mihai Lukács

Dramaturgie: Mihaela Drăgan

Scenografie și costume: Iulia Toma

Mișcare scenică: Paul Dunca, Ana Costea

Limba: Română și romani (cu traducere în limba română)

Durata: 100 min (fără pauză)

Acces & bilete

Intrarea la evenimentul de lansare al RomArchive (18:00-19:30 pm) este liberă, pe baza rezervării prealabile la rsvp@romarchive.eu. Numărul de locuri este limitat. Evenimentul se desfășoară în limbile română/engleză, cu traducere simultană.

Intrarea la spectacolul de teatru KALI TRAȘ (FRICA NEAGRĂ), începând cu ora 20:00, se face pe bază de bilet: 30/20 lei, respectiv 12 lei pentru studenți și pensionari. Biletele se pot achiziționa la <https://teatrul-evreiesc.com.ro/portfolio/kali-tras-frica-neagra>.

Despre participanți

Dr Viorel Achim este istoric și a obținut doctoratul la Institutul de Istorie Nicolae Iorga al Academiei Române, unde face cercetare în prezent. Aria sa de cercetare include istoria romilor, minoritățile etnice din România între 1918 și 1948, politicile de populație în România în timpul Celui de-al Doilea Război Mondial și Holocaustul. Este autor sau co-autor al unui număr de 8 volume și a peste 100 de articole precum și (co-)editor a patru colecții de eseuri. Multe dintre lucrările sale privesc deportarea romilor români în Transnistria între 1942-1944. A editat o colecție de documente pe această temă publicate în anul 2014. În anul 2015 publică *Munca forțată în Transnistria. Organizarea muncii evreilor și romilor, decembrie 1942 - martie 1944*.

Dr. Nicoleta Bițu este co-președinta recent înființatului Institut European de Artă și Cultură a Romilor (ERAC) și fostă președintă a Federației Democrate a Romilor din România, o federație a celor mai active organizații ale romilor din țară. Activează în domeniul drepturilor omului și drepturilor femeilor de peste 27 de ani, aflându-se în fruntea mobilizării la nivel european a femeilor activiste rome și a susținerii drepturilor minorității rome. O autoare și specialistă respectată în domeniul său, a lucrat pentru Romani CRISS, pentru Fundația pentru o Societate deschisă, Comisia Eupropeană și Romano ButiQ. Activitatea sa a determinat minoritatea romă și mișcarea feministă să gândească și să acționeze în privința drepturilor femeilor rome în baza universalității drepturilor omului. Nicoleta Bițu este președinta Consiliului consultativ RomArchive și a servit pentru un în calitate de consilier academic al proiectului.

Ioanida Costache este violonistă și cameraman, și urmează în prezent un doctorat în Muzicologie la Universitatea Stanford. Activitatea sa de cercetare vizează muzica lăutărească, pe care a studiat-o în România în cadrul unei burse Fulbright între anii 2013-2014. În România, Ioanida a studiat cu un violonist de origine romă, despre care a realizat un film documentar care vizează și propria ei identitate romă și istoria familiei sale prin muzica lăutărească. Ioanida a obținut licența la Amherst College (SUA), unde a studiat muzicologie și vioară, absolvind cu o dizertație despre *Das Lied von der Erde* de Gustav Mahler, care trasează resorturile filosofice ale lucrării și ale relației schimbătoare dintre om și natură. După ce a petrecut un an în România, luând contact cu rădăcinile sale rome, Ioanida a devenit pasionată de activismul pentru drepturile romilor.

Mihai Lukacs este regizor de teatru, cercetător/artist, teoretician. Doctor în studii de gen comparate al Universității Central Europeane din Budapesta cu o teză despre isteria masculină a regizorilor moderniști Stanislavsky, Meyerhold și Artaud. Ultimele sale practici performative vorbesc despre relația dintre romi și gagii (*The Jester; Or How to Embody the Archive*, Hong Kong 2018; *Kali Traș/Frica neagră*, București 2018; *Bambina, regina florilor*, București 2017; *albastru/portocaliu*, București 2017; *Cine a omorât-o pe Szomna Granca?*, București 2017), umilire publică (*Public Humiliation #1-3*, Viena 2013; *Like a Bit of Luggage*, 2013; *PRIMVS*, Hanovra 2014), eliberare sexuală (*Queer Worker*, Viena 2013; *Queercore*, București 2012), credință și excludere (*Enoria Procleților*, București 2015; *Liturghia Sfântului Haralambie*, Stuttgart 2014), evacuări forțate și lipsa adăpostului (*La Harneală*, București 2014; *Semne pentru PAFA*, Cluj 2013) și în general despre vulnerabilitate, slăbiciune și intersubiectivitate. În prezent scrie o carte despre abolirea sclaviei romilor și modernitate.

Mihaela Drăgan este actriță și dramaturg, și lucrează între București și Berlin. În 2014 a co-fondat Giuvlipen – "un teatru revoluționar" conform agenției de presă Reuters, un fenomen cultural pe scena locală. Spectacolele Giuvlipen au o agendă feministă și antirasistă, cu scopul de a promova un discurs critic la nivelul societății în care trăim. În 2015 a jucat în mult-premiatul film *Aferim!* de Radu Jude, iar în 2017 a interpretat personajul principal din scurt metrajul *Magie Noir* regizat de Fanny Ardant. În prezent lucrează în cadrul Teatrului Maxim Gorki din Berlin. A lucrat ca trainer pentru *Teatrul Oprimaților* în comunitățile rome marginalizate din România și a susținut diverse prezentări publice privind drepturile romilor la evenimente ca TEDxEroilor sau Creative Mornings. Anul 2017 îi aduce Mihaelei Drăgan o nominalizare la Premiul Internațional de Teatru Gilder/Coigney din New York care recunoaște munca excepțională a 20 de artiste

din toată lumea, fiind una dintre cele șase finaliste și cea mai tânără artistă nominalizată la acest premiu. În 2018 este recunoscută de Festivalul Internațional PEN World Voices din New York ca una dintre cei zece cei mai respectați dramaturgi contemporani ai lumii.

Dr. Karola Fings este istoric și Director adjunct al Centrului de Documentare privind Național Socialismul al orașului Koln. Și-a obținut doctoratul la Universitatea Heinrich Heine din Düsseldorf cu un studiu asupra sistemului lagărelor de concentrare. Unul dintre domeniile sale prioritare de cercetare este cel al persecuțiilor naziste asupra comunității sinti și rome și felul în care minoritatea a fost tratată după 1945 și începând cu 1990 a publicat numeroase studii locale și regionale și investigații speciale pe acest subiect și a contribuit la recunoașterea temei atât în cercetare, cât și în învățământ. Recentă lucrare *Sinti și Roma. Istoria unei minorități* (2016, în limba germană), este o privire de ansamblu care demontează perspectivele stereotipe, plasând istoria minorității în dezvoltarea istorică, culturală și economică generală. Karola Fings este curator al secțiunii "Vocile Victimelor" din cadrul RomArchive.

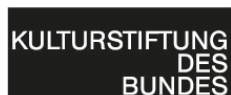
Dr. Petra Gelbart este educatoare, cadru universitar și muzician de origine romă. Primele contacte cu limba și muzica romă le-a avut prin intermediul familiei în timpul copilăriei petrecute în Cehoslovacia. Și-a luat doctoratul în muzicologie/etnomuzicologie la Universitatea Harvard și este co-fondator al Inițiativei pentru Muzica Romani din cadrul New York University. Aria sa de interes în cercetare include comunicarea interetnică, psihologia muzicii, Holocaustul, etnografia instituțională și predă, printre altele, teoria, practica și contextul cultural al muzicii rome. Petra Gelbart este terapeut prin muzică în terapia reabilitării și dezvoltării. Lucrează de asemenea și în Cehia, cu familiile adoptive/în plasament ale unor copii romi. Petra Gelbart este curatorul secțiunii muzicale a RomArchive.

Isabel Raabe a studiat dansul și ulterior managementul cultural la Berlin și a lucrat ca producător pentru numeroase organizații culturale berlineze. După o amplă cercetare privind modul de auto-reprezentare al populației rome, Isabel Raabe a inițiat, împreună cu Franziska Sauerbrey, proiectul RomArchive - Arhiva Digitală Romă, pe care l-a condus până în prezent. În 2019 managementul Arhivei va fi transferat unui ONG internațional al comunității rome.

Franziska Sauerbrey s-a specializat în studii culturale, studii teatrale și administrarea afacerilor la Viena, Paris și Berlin, și a lucrat pentru diverse instituții culturale germane și internaționale. În anul 2015, după doi ani de cercetare preliminară, Franziska Sauerbrey și Isabel Raabe au inițiat proiectul RomArchive - Arhiva Digitală Romă, pe care l-au condus până în cursul acestui an, când RomArchive va fi transferată unui ONG internațional al comunității rome.

www.romarchive.eu

RomArchive este finanțată de Fundația Culturală a Republicii Federale Germania

Partener responsabil pentru implementarea tehnică

Lansarea RomArchive la București este susținută de

RomArchive este susținută și de

și în parteneriat cu

